

Tandem vzw
expertisecentrum
dementie

Jaarverslag 2016

Regionaal Expertisecentrum dementie Tandem
provincie Antwerpen - zorgregio Turnhout

Prins Boudewijnlaan 9 / 1
2300 TURNHOUT
014 / 47. 83. 71.
tandem@dementie.be

ECD Tandem vzw

Het regionaal expertisecentrum dementie Tandem (ECD Tandem) is een vzw, opgericht in 2003 en heeft een raad van bestuur en een Algemene Vergadering. Binnen de (beleids)organen van Tandem vzw zijn velerlei zorgactoren vertegenwoordigd vanuit o.a. Hivset, Welzijnszorg Kempen, KMSI, woonzorgcentra, thuiszorgcentra, huisartsen, maatschappelijke dienst van de mutualiteit, ziekenhuizen, vrijwilligersorganisaties,...

INTERNE ORGANISATIE

COÖRDINATIETEAM

Naast de Raad van Bestuur en Algemene Vergadering wordt de dagelijkse werking opgevolgd door een coördinatieteam: Stefaan Voet (voorzitter), Bob van de Putte (secretaris), Gil Peeters (penningmeester) en Liesbeth Van Eynde (Coördinator).

MEDEWERKERS

Het team van Tandem bestaat uit vier medewerkers, waarvan drie dementie-experts en een administratief medewerkster

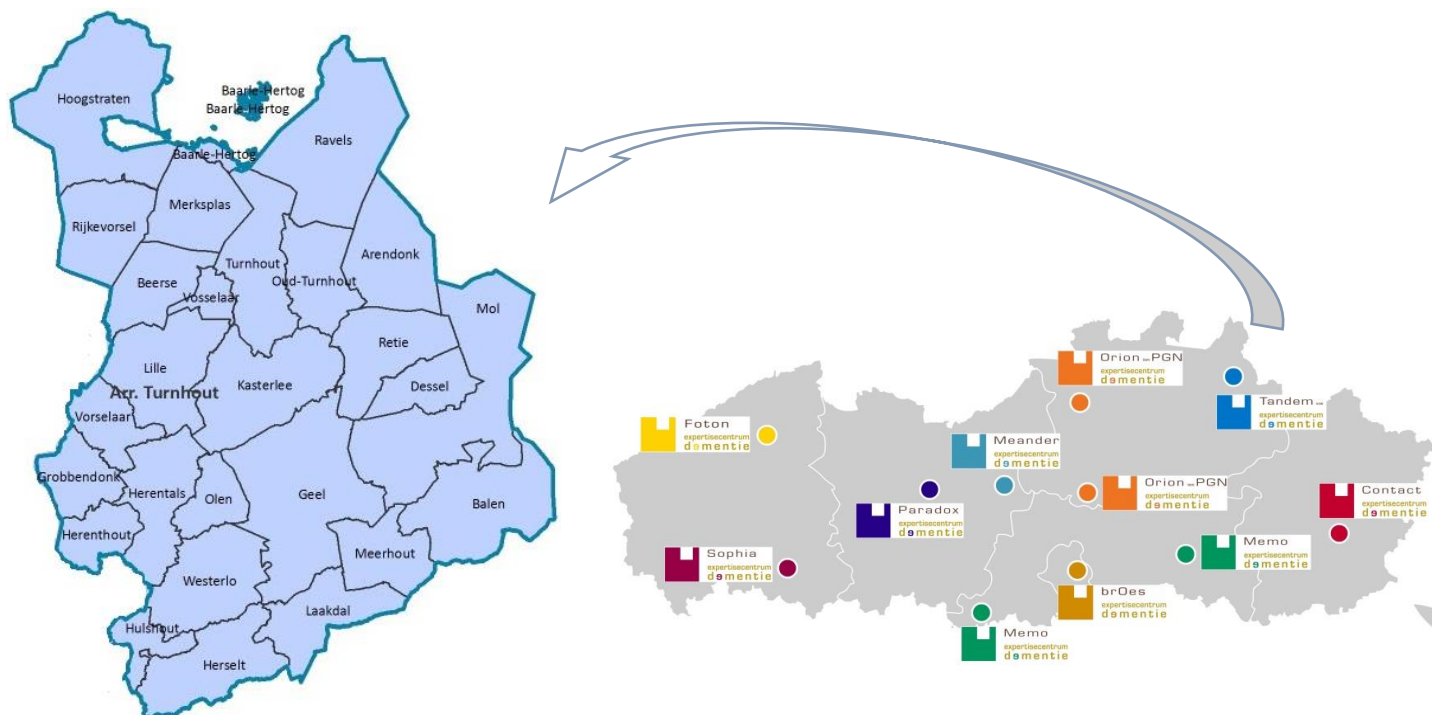
- Liesbeth Van Eynde, coördinator en dementie-expert, 100% FTE
- Ria Caers, dementie-expert, 50% FTE
- Karolien Verschueren, dementie-expert, 70% FTE
- May Cools, administratief medewerkster, 33% FTE

WERKINGSGBIED

Het werkingsgebied van ECD Tandem is zorgregio Turnhout binnen de provincie Antwerpen. Dit valt samen met de regio van SEL Kempen, waarmee ECD Tandem samenwerkt. Binnen de provincie Antwerpen,

werkt ECD Tandem ook nauw samen met ECD Orion (arrondissement Antwerpen) en het Psychogeriatrisch Netwerk Dementie PGN (arrondissement Mechelen).

*maar papa,
opa heet toch helemaal
niet Alzheimer?*

www.onthoumens.be

2016 was voor Tandem een goed en gevuld werkjaar met veel variatie. Zo werd onze dienstverlening en aanbod in vormingen ook dit werkjaar aangepast aan de noden en behoeften van zowel professionals als niet-professionelen.

GEREALISEERDE ACTIVITEITEN

1. PERSONEN MET DEMENTIE EN HUN OMGEVING

Op vraag aan personen met dementie en hun omgeving een aanspreekpunt bieden dat hun vraag met kennis van zaken erkent, beantwoordt of zorgt dat ze op de juiste plek terechtkomt. Personen met dementie en hun omgeving mogelijkheden bieden tot uitwisseling van informatie en ervaringen of dit faciliteren.

ECD Tandem participeerde aan de overlegmomenten van regionale **stuurgroepen van de praatcafés** dementie in Geel, Turnhout en Lille. Eveneens werd er advies verleend aan andere regionale praatcafés in het arrondissement Turnhout, m.n. Herentals, Mol en Westerlo. Het betreft voornamelijk advies verlenen inzake sprekers en thema's op praatcafés, maar eveneens over velerlei activiteiten en verwante initiatieven in kader van dementie die er in de regio plaatsvinden. Het thema welk Tandem in 2016 uitwerkte voor alle regionale praatcafés, was "Omgaan met verlies".

Eén keer in 2016 brachten we alle coördinatoren van de praatcafés samen om expertise te bevorderen bij het plannen van de praatcafés, om zodoende ook ideeën en goede praktijkvoorbeelden uit te kunnen wisselen.

Via een **telefonische permanentie** zijn we bereikbaar voor zowel professionals, mantelzorgers, hun omgeving en studenten die vragen hebben over dementie, informatie willen inwinnen of specifieke hulp of adviesvragen hebben. Bij afwezigheid is er een antwoordapparaat waar ad hoc wordt op gereageerd.

Naast telefonische gesprekken wordt er wekelijks meermaals contact per mail opgenomen waar het verschaffen van informatie aan en doorverwijzing van de omgeving (mantelzorgers, vrijwilligers) van de persoon met dementie vaak aangewezen is.

Diverse initiatieven van Tandem, zoals allerlei activiteiten en vormingsaanbod naar mantelzorgers voor personen met dementie maar eveneens initiatieven van partners uit de regio werden in de kijker gezet via www.dementie.be/tandem vb initiatieven zoals het aanbod van het psycho-educatiepakket Dementie en nU, praatcafés, activiteiten binnen de dementievriendelijke gemeentes,....

Tandem maakte deel uit van de stuurgroepen (Zorgprotocol 3 projecten) "**Opmaat**" en "**Kyma**" die ieder 4 overlegmomenten in het 2016 organiseerden. Hierbij doet Tandem actief inbreng en wordt er kennis uitgewisseld met alle partners binnen de stuurgroepen. Deze ZP3 projecten lopen nog tot mid 2018.

Ook in 2016 kregen we nog de kans om samen met Vormingplus het vormingsaanbod: "**Dementie, Vriend of Vijand**" 5 keer aan te bieden. Hiermee bereikten we telkens een ruim aantal mantelzorgers, die mekaar treffen tijdens een bijeenkomst met hun vereniging.

Een aantal bibliotheken (o.a. Westerlo, Vosselaar) adviseerden we i.v.m. samenstelling van **de eerste hulp bij dementiekoffer**.

EHBD-rugzak

Het documagazine: "Omgaan met verlies", en de dementieklappers werden op informatieavonden, praatcafés en familiegroepen... telkens aangeboden.

2. ZORGSECTOR

Deskundigheid rond dementie verhogen door deze te inventariseren en te verspreiden naar de zorgsector om de kwaliteit van de zorg- en de hulpverlening te optimaliseren. Finaal beogen we dat de zorgsector elke hulpvraag deskundig kan beantwoorden.

Tandem participeerde op vraag in multidisciplinaire zorgoverlegmomenten (MDO's) wanneer er complexe zorgsituaties zich voordeden.

Er was op frequente basis advisering aan professionelen, vnl. referentiepersonen dementie m.b.t. concrete casussen, zowel telefonisch, via mail, alsook tijdens vormingsmomenten.

Andere zorgverleners vonden eveneens de weg naar Tandem voor casuïstiek en adviesvragen bij diverse dementie specifieke aspecten.

Er werd aanzet gegeven aan de opmaak van een regionale **dementie specifieke sociale kaart**, dewelke in 2017 gefinaliseerd en digitaal verspreid zal worden.

Binnen de VTO (EDVlaanderen en alle regionale ECD's) werd er gewerkt aan het actualiseren en verfijnen van de inhoud voor opleiding referentiepersoon dementie.

vorming met Ria Caers

De ECD's van de provincie Antwerpen, organiseerden samen vier **terugkomdagen voor de referentiepersonen dementie** (zowel vanuit WZC, alsook thuiszorg) Deze vonden plaats in maart, juni, september en december. De voormiddagen waren inhoudelijke vormingsmomenten, tijdens de

namiddagen werd er ruimte gecreëerd voor intervisie. De thema's voor deze dagen waren: "Basale stimulatie", "Omgaan met verlies", "Intimiteit bij dementie" en "Leren leren inleven".

Relevante cijfers

In 2016 werden er in totaal ongeveer **200 uren vormingen** gegeven aan zo'n **550 professionelen** uit de thuiszorg en residentiële voorzieningen. Daarnaast bereikte Tandem ongeveer **390 mantelzorgers** op diverse informatiemomenten, onder andere via praatcafé 's dementie, familiegroepen van de alzheimerliga en "Dementie, Vriend of vijand" ism Vormingsplus Kempen.

Vorming

Het **globale vormingsaanbod** van ECD Tandem werd opgenomen en afgestemd met de VTO-werkgroep van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw:

- Vormingen: onderdompeling in de wereld van dementie, omgaan met mensen met dementie.
- Vormingsdagen aan beginnende en gevorderde medewerkers bij mutualiteiten, thuiszorg en residentiële zorg

Er werd ingezet op **nieuwe vormingsaccenten** o.a. Zinnvolle activiteiten, Agressie, Omgaan met verlies bij dementie, Reminiscentie,...

De bestaande vormingsmethodieken "ganzenbord" en "mens erger je niet" werden blijvend bekendgemaakt via website en mail. Deze werden zowel uitgeleend aan familiegroepen alsook binnen de residentiële settings.

Er was een aanbod in kleinschalige studiedagen: m.n. 'Onderdompeling in de wereld van dementie', 'Zinnvolle activiteiten' en 'Aggressie bij dementie'. Er werden vormingsdagen gegeven in het kader van dementiekundige basiszorgverleners in de thuiszorg.

De vorming "Omgaan met personen met dementie in het ziekenhuis" werd o.w.v. beperkte inschrijvingen, geannuleerd.

Het **Overlegplatform dementie (OPD)** in de zorgregio Turnhout is een samenwerkingsinitiatief van SEL Kempen en ECD Tandem.

Het voorzitterschap wordt opgenomen door ECD Tandem. In 2016 werden er drie OPD's georganiseerd voor alle zorgaanbieders die werken met en voor personen met dementie en hun omgeving met als doel de kwaliteit van zorg en begeleiding in de zorgregio blijvend aan te scherpen en noden te detecteren.

De **thema's** die we voorop schoven tijdens deze OPD's waren: "Dagopvangmogelijkheden en Nachtopvang voor mensen met dementie", "Jongdementie" en "Diagnosestelling Dementie". Doorgaans zijn er tussen de 35 en 40 aanwezigen op een OPD.

Er was er een terugkoppeling van het OPD op Raden van bestuur van SEL Kempen en ECD Tandem.

Vanuit ECD Tandem participeren we aan de stuurgroep van het **Kyma-project**. Aansluitend bij dit project namen we ook in 2016 acht keer interviews op van de zorgkundigen in het Jongdementiehuis en verzorgden 12 keer een coaching van de trajectbegeleider.

Kyma ism Alzheimer Liga nam het initiatief om een culinaire daguitstap naar Antwerpen te organiseren voor mensen met dementie en hun familie.

vorming aan stadsgidsen over jongdementie

Ter voorbereiding hierop werkten Tandem en ECD Orion ism PGN een vormingsnamiddag uit voor de Antwerpse stadsgidsen die deze mensen zou rondleiden.

klapper Communicatietips jongdementie

Tandem ontwikkelde daarvoor een **dementieklapper** voor de aanwezige gidsen waarop enkele omgangs- en communicatietips gebundeld staan.

Er werd een **nieuwe folder** van het regionaal expertisecentrum Dementie Turnhout opgemaakt, waarin de opdrachten, de werkzaamheden en diensten van ECD Tandem kenbaar gemaakt worden en de rol en adviesfunctie van dementie-expert toegelicht worden.

3. (INTER)NATIONALE DESKUNDIGEN

Actief op zoek gaan naar nationale en internationale deskundigen en hen informeren over de rol en overtuigingen van het belang van onze functie in de zorgsector opdat zij op onze vraag hiaten in de expertise opvullen en we wederzijdse expertise kunnen delen.

Tandem toetste naar de interesse bij zowel maatschappelijk werkers van de mutualiteiten alsook bij OCMW's,... om kennis te maken met good practises m.b.t. begeleiding van mensen met dementie in de thuiszorg (vbn uit ECD Foton of het case-management in Nederland.) Hier werd niet ingegaan op dit aanbod.

Dementievriendelijke gemeenten: regionaal

We namen een actieve rol op tot verduurzaming van en stimulering tot dementievriendelijke gemeenten. De inspiratiegids van VVSG werd samen met o.a. de publicatie 'Dementievriendelijke, de toekomst' terugblik op 4 jaar interregionale werkconferentie dementievriendelijke gemeenten' gebruikt als leidraad voor bestaande en nieuwe dementievriendelijke initiatieven.

Kandidaat-gemeenten die dementievriendelijk wilden worden, kregen ondersteuning in de opstart van hun netwerking hieromtrent.

ECD Tandem adviseerde en participeerde aan twee gemeentelijke werkgroepen in de opstartfase van dementievriendelijk gemeente nl. Kasterlee en Lille. Daarvoor participeerden, ondersteunden en adviseerden en we aan lokale stuurgroepen in de opstartfase van dementievriendelijke gemeenten, nl Lille, Kasterlee met als doel het maatschappelijk draagvlak hierin te versterken.

De coördinatoren van de dementievriendelijke gemeenten uit onze zorgregio werden 2 x bij elkaar gebracht om ideeën en ervaringen uit te wisselen en voortgang te rapporteren.

Dementievriendelijk Lille

Dementievriendelijke gemeenten: interregionaal/(inter)nationaal

Ook de gemeente Baarle -Hertog (BE) werkt samen met Baarle -Nassau (NL) aan dementievriendelijk 'Baarle'. Een medewerker van ECD Tandem ondersteunde samen met een Nederlandse adviseur deze interregionaal samenwerking. Er werden vooraf afspraken gemaakt omtrent de begeleiding van dit uniek gemeentelijk initiatief.

Samen met onze Nederlandse partner (Programmaraad zorgvernieuwing Psychogeriatric, provincie Noord-Brabant), ECD Vlaanderen, huis Perrekes, stad Turnhout en Thomas More Turnhout werd een conferentie voorbereid rond dementie en bewegen.

ECD Tandem nam deel aan en ondersteunde bij de dossieropbouw en prospectiemogelijkheden inzake een Europees project rond dementievriendelijke gemeenten ter verduurzaming van het 4-jarig interregionaal project 'Dementievriendelijke gemeenten'. ECD Vlaanderen nam hierin de coördinerende rol in i.s.m. ECD Tandem. Er werd in 2016 uiteindelijk geen dossier ingediend. Deze netwerking zal zich verderzetten in 2017.

We onderhielden contacten met Vlaamse onderzoekers inzake dementie en/of ouderenzorg, onder meer via deelname aan stuurgroepen van volgende projecten en organisaties: Vonk 3, Licalab, Kon-tact, Netwerk Ziekenhuizen, ...

4. BELEIDSMAKERS

Alle relevante beleidsmakers (ook internationaal) blijvend overtuigen van de impact van dementie op de samenleving en onze rol hierin, opdat zij gepaste acties en maatregelen nemen die de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening optimaliseren.

Een geconsolideerd jaarverslag welk geïntegreerd met ECD Vlaanderen en de regionale expertisecentra werd opgeleverd.

3 maal organiseerden we een overleg met de provinciale beleidscel voor een bestuursmatige afstemming van de werking van de provinciale ECD's. Doorheen het jaar konden we actief signaleren via partnerorganisaties o.a. SEL Kempen, KONTACT (netwerk ouderenzorg SEL KEMPEN), Dementienetwerk provincie Antwerpen (DPA), Vonk3, Alzheimer Liga, Nachtzorg Kempen, zorgprotocol3: Opmaat en Kyma,....

We ondersteunden lokale dementienetwerken in het inventariseren van noden en behoeften van mensen met dementie en de mantelzorgers. Hiermee konden we beleidssuggesties doorgeven inzake dementie aan het lokale bestuur.

Er werd een klachtenprocedure geïnstalleerd in afstemming met ECD Vlaanderen en regionale ECD's.

5. PARTNERS

Gelijkaardige organisaties en initiatieven in kaart brengen, communiceren over onze visie en werking en hen overtuigen dat samenwerking een wederzijdse meerwaarde in de hulp en zorg voor personen met dementie en hun omgeving.

Kennismaking met (nieuwe) zorgprofessionals en het opvolgen van nieuwe ontwikkelingen binnen het professioneel aanbod in de regio was een continuum. Dit vanuit een actieve betrokkenheid in het welzijnsnetwerk in de regio. (vb deelname aan ouderenzorgnetwerk Kontakt)

De samenwerking met **Vormingplus Kempen** werd eveneens in 2016 verdergezet.

Huisartsennieuws - Regio Kempen

GEZONDHEID EN PREVENTIE

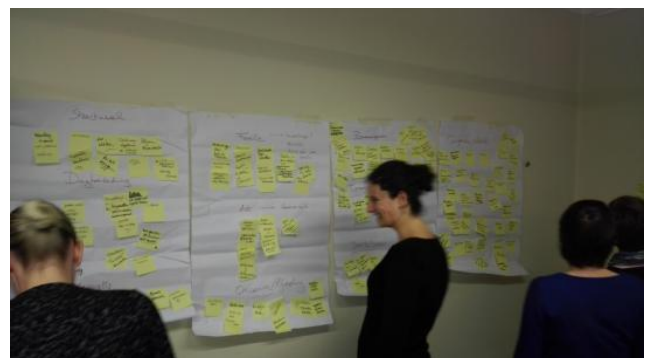
Nieuwsbrief huisartsen: tweemaandelijks leverden we mee inhoud aan de regionale nieuwsbrief voor huisartsen in het zorgnetwerk Turnhout, i.s.m. SEL Kempen, LMNZ, Palliatief Netwerk arrondissement Turnhout, Netwerk GGZ Kempen en Logo Kempen

We onderhielden actieve contacten met het palliatief Netwerk in de regio en de eerste krijtlijnen werden gezet voor een **vormingsdag voor referentiep personen dementie en referentiep personen palliatieve zorg**. Deze trefdag zal doorgaan in maart 2017.

Op meerdere momenten was er afstemming met de **Alzheimer Liga Vlaanderen** vzw in functie van een complementaire samenwerking in de zorgregio Turnhout.

Tandem werkte actief mee aan de opbouw van een **multidisciplinaire training voor zorgverleners van personen van dementie**, een projectaanvraag ingediend door Hivset bij Provincie Antwerpen, in kader van impulssubsidie Innovatieve Projecten in de Welzijns- en gezondheidssector.

Tandem werkte mee aan een intern dementiebeleid van 2 woonzorgcentra en maakte deel uit van een audit DCM (Dementie Care Mapping) om op die wijze de kwaliteit van zorg voor personen met dementie te evalueren.

KMSI brainstorm dementiezorg

6. PUBLIEK

De bevolking informeren over het bestaan en de rol van de Expertisecentra, over dementie en de betekenis ervan voor de betrokkenen en de samenleving opdat dementie gelinkt wordt met de Expertisecentra en opdat de personen met dementie en hun omgeving kunnen rekenen op een begripvolle houding.

Studenten, mantelzorgers en professionelen contacteerden meermaals het ECD waarbij we telkens de nodige informatie trachten te geven of gericht door te verwijzen.

Bibliotheken werden op hun vraag ondersteund bij het verzamelen en inzetten van informatie inzake dementie (vb. EHBD-rugzak). In 2017 wordt hier provinciaal een vervolg aan gegeven voor alle bibliotheken.

De publicatie van de provincie “Dementie, je staat er niet alleen voor” werd op informatiemomenten, infostands, vormingen gericht verspreid.

Alle **regionale activiteiten** omtrent dementie, m.n. de initiatieven van de partners in het werkveld konden ingevoegd worden in digitale kalender op de website.

Door het verspreiden van folders, brochures, opzetten van infostands, workshops, lezingen etc konden we voortdurend inzetten op een genuanceerde beeldvorming van dementie.

De vorming ‘**Dementie vriend of vijand**’, (mede i.s.m. Vormingplus) werd aan socioculturele verenigingen aangeboden om ook hier weer een genuanceerde beeldvorming ten aanzien van de persoon met dementie en hun omgeving te bevorderen.

www.onthoumens.be

*avondlezing Kathleen Aerts
stuurgroep Dementievriendelijk Herentals*

Eind november 2016 organiseerde Tandem i.s.m. de stuurgroep dementievriendelijke gemeente Herentals en het WZC Vogelzang een **lezing met Kathleen Aerts**. Zij bracht er haar persoonlijk verhaal van haar moeder met jongdementie. De avond was een groot succes waarop bijna 200 mensen aanwezig waren, zowel professionals uit de zorgsector alsook mantelzorgers.

Actuele informatie uit of voor de zorgregio Turnhout werd doorheen het jaar aangeleverd en verspreid via de digitale nieuwsbrief van ECD Vlaanderen.

7. EIGEN MEDEWERKERS, VRIJWILLIGERS, RAAD VAN BESTUUR

De eigen medewerkers in de gelegenheid stellen om binnen het gedeelde beleidskader:

- Beschikbare inzichten en aanbod regionaal te implementeren
- Te innoveren en expertise verder uit te bouwen en te delen

Elke medewerker stelde voor zichzelf een **persoonlijk vormingsplan** op om zodoende kennis en ervaring aan te scherpen en voeling te behouden met het brede werkkerrein.

Dit werd gerealiseerd in de vorm van een stage- of ervaringsdag in het werkveld of een verdieping in een bepaalde werkveldproblematiek.

Zo werden er ervaring opgedaan zowel in een voorziening met dagopvang voor mensen met (jong)dementie en alsook in de thuiszorgdienst. Dit liep naast de losse vormingsmomenten die zich spontaan aandienen tijdens het jaar. Een korte

reflectie van deze ervaringen en leerpunten gebeurde op het teamoverleg.

Extra aandacht tijdens teamoverleg werd besteed aan de uitwisseling en rapportage van gevolgde studiedagen, netwerkingen, ...

De **website** www.dementie.be/tandem werd actueel gehouden met de informatie die relevant is voor de zorgregio Turnhout.

8. COLLEGA-ECD'S

Constructief bijdragen tot complementair beleid door expertise aan te reiken, samen te werken, gebruik te maken van beschikbaar aanbod en ervaringen.

De voorzitter van Tandem, Stefaan Voet vertegenwoordigde ECD Tandem in de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen vzw.

We namen deel aan de werkgroep Vorming Training Opleiding Vlaanderen.

De coördinator participeerde in het coördinatorenoverleg, waarvan telkens aan het team en dagelijks bestuur ECD Tandem.

Deze overlegmomenten hebben tot doel de activiteiten van de regionale centra en het Vlaams centrum op elkaar af te stemmen.

Bij de opstart van een nieuwe gedeeld platform van Office 365 waarbij informatie en kennisdeling mogelijk wordt op efficiënte wijze, nam de

administratief medewerkster deel aan de bijeenkomsten die hiervoor georganiseerd werden.

Er vond in 2016 drie keer een medewerkersoverleg plaats met collega-ECD Orion ism PGN om **provinciale samenwerking** en afstemming te bevorderen. Inhoudelijke punten die daarin aan bod kwamen, waren o.a. de vernieuwing en herdruk van de dementieklappers, het uitwerken van vormingsinhouden voor 4 provinciale terugkomdagen referentiepersonen dementie, een train-the-trainer voor het documagazine: "Omgaan met verlies", een methodiek uitwerken waarmee referentiepersonen dementie aan de slag kunnen binnen praatcafés dementie, ...

Dementie-expertenoverleg

Eveneens in functie van deskundigheidsbevordering namen we deel aan 2 dementie-experten overlegmomenten. Vervolgens was er een vormings2-daagse in mei, aangeboden door ECD Vlaanderen.

